

Hallintovaliokunta

Viite Hallintovaliokunnan asiantuntijakuuleminen 4.11.2025, hallituksen esitys HE 137/2025 vp

Asia Lausuntopyyntö koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta (tehtävään määrääminen) HE 137/2025 vp.

Ammattiliitto Pro kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä ja tulla kuultavaksi hallintovaliokuntaan ja lausuu seuraavaa:

1. Asiasta säätäminen valtioneuvostolailla

Pro toteaa, **että tehtävään määräämisen juridista kehikkoa ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä täsmentämään valtioneuvostolailla**, vaan asiaa tulisi arvioida koko valtionhallinnon osalta osana virkamieslain tarkastelua. Tällöin tehtävämääräykseen mahdollisesti liittyvät käytännön epäselvyydet tulisi huomioitua laajemmin ja moninaisemmin.

Tämän lisäksi Pro oudoksuu sitä, että sen sijaan, että korjattaisiin aiempaa toimintamallia virkamieslain mukaiseksi, asiantila pyritään korjaamaan säätämällä valtioneuvostolakiin toimintamallin mahdollistava säännös.

2. Virkamiesoikeudesta poikkeava sääntely koskien viran olennaisia muutoksia.

Ehdotukseen on sisällytetty säännökset siitä, ettei virka saa muuttua olennaisesti tehtävään määräämisellä. Esityksen perusteluissa tarvetta säätää asiasta lain tasolla perustellaan kuitenkin mm. sillä, että tietyissä tilanteissa halutaan mahdollistaa viran organisatorisen aseman muuttaminen ilman julkista hakua (s. 50, *"Tehtävään määräämisen edellytysten täytyessä voitaisiin kokonaisharkinnan perusteella esimerkiksi asiantuntijatehtävissä toimiva virkamies määrätä toiseen asiantuntijatehtävään tai johtamistehtävään... "Myös muissa kuin asiantuntijatehtävissä toimiva virkamies voitaisiin määrätä oman virkatasonsa mukaiseen johtotehtävään, kuten ryhmän päällikön tai tiimin johtotehtävään."*). **Käytännössä esitys johtaisi siihen, että ministeriöissä voitaisiin jatkossa käyttää tehtävämääräystä laajemmin kuin mitä virkamiesoikeuden mukaan on sallittua.**

Pro toteaa, että mahdollisuus tehtävämääräyksellä muuttaa viran organisatorista asemaa on problemaattinen erityisesti silloin, kun kyse on pidemmästä ajanjaksosta tai toistaiseksi voimassa olevasta tehtävämääräyksestä. Erityisen ongelmalliseksi asian tekee se, että viran julkisesta hausta ja tehtävään määräämistä koskevista rajoituksista poikkeamista perustellaan osin virkamiehen urakehityksellä ja hallinnollisen byrokratian vähentämisellä. **Vaikka Pro näkee positiivisena työnantajapolitiikan, joka huomioi virkamiesten urakehityksen, on asiassa huomioitava hallinnon avoimuus ja virkamiesten tasapuolisuus.** Viran julkinen haku on myös keskeinen hallinnon ja viranomastoiminnan avoimuutta koskeva valvontakeino, jonka tarkoituksena on myös varmistaa ansioituneimman henkilön valinnan toteutuminen. Julkinen viranhaku ei poissulje ministeriöiden nykyisten virkamiesten mahdollisuuksia hakeutua aiempaa

haastavampiin tehtäviin, mutta se mahdollistaa myös ulkopuolisten henkilöiden hakeutumisen virkaan ja siten edistää ansioituneimman henkilön valintaa. **Pron näkemyksen mukaan esitetyt perusteet eivät voi punninnassa ohittaa virkamiesoikeuden säännöksiä viran julkisesta hausta ja tehtävään määräämisen käyttöalasta.**

Pro huomauttaa, että **tämän tyyppinen tehtävämääräyksen käyttöalan laajennus tulisi myös ilmetä selvästi laista.** Esitetyssä muodossaan säännös ei selvennä miten ministeriöissä käytettävän tehtävämääräyksen käyttöala poikkeaa tehtävämääräyksen normaalista käyttöalasta.

3. Tehtävämääräyksen valituskelpoisuus

Pro pitää valituskelpoisuutta virkamiehen oikeusturvaa parantavana muutoksena.

Pro toteaa kuitenkin, että valitusoikeuden osalta **esityksestä jää epäselväksi se, miten uusi säädettävä valitusoikeus toteutuu tilanteessa, jossa tehtävä ei ole ollut sisäisessä ilmoittautumismenettelyssä, mutta määräämiseen on kuitenkin sovellettu valtioneuvostolain tehtävään määräämistä.** Miten huolehditaan, että päätös tiedoksi myös niille, jotka siitä olisivat olleet kiinnostuneita, mutta joilla ei ole ollut mahdollisuutta ilmoittautua tehtävään? **Mikäli tällainen päätös ei ole valituskelpoinen ja kyseessä on viran organisatorinen muutos pysyvästi, taikka pidemmäksi aikaa, kyseessä on Pron näkemyksen mukaan valitusoikeuden supistaminen siitä mitä se virkamieslain mukaan olisi.**

4. Esityksestä ei ilmene sellaisia syitä, joiden vuoksi Pro näkisi tarpeelliseksi säätää valtioneuvostolailla virkamiesoikeuden mukaisesta tehtävään määräämisestä.

Esitystä on perusteltu mm. hallinnollisen työn vähentämisellä, virkamiesten urakehityksen tukemisella, oikeustilan epäselvyydellä ja säädösten hajanaisuudella.

Ottaen huomioon, että nyt säädettävä menettely lähentelee virkamieslain mukaista nimittämistä, järjestelyllä saavutettavat hallinnolliset hyödyt jäänevät pieniksi. On myös huomioitava, että mikäli viranomaisen ei saisi sisäisessä ilmoittautumismenettelyssä lain kriteerit täyttäviä ja tehtävään soveltuvia hakijoita, joutuu viranomaisen joka tapauksessa laittamaan viran julkiseen hakuun. Tällöin hallinnollista työtä olisi ollut vähemmän, jos virka olisi heti laitettu julkiseen hakuun.

Pro toteaa, että koska virkamieslaista puuttuu nimenomainen säännös tehtävään määräämisestä, tulisi epäselvyyksien välttämiseksi arvioida tehtävään määräämisen käyttöalasta säätämistä virkamieslailla ja jo sitä ennen selkeyttää VM:n asiaa koskevaa ohjetta. **Pro kuitenkin korostaa sitä, että nimenomaisen säännöksen puuttuminen ei Pron näkemyksen mukaan ole johtanut epäselvään oikeustilaan.** Tehtävään määräämisen rajoitukset ovat jo nyt johdettavissa virkamieslaista ja oikeuskäytännöstä. Ohjausta virkamieslain soveltamiseen valtiolla antaa VM.

Pro ei tunnista, että tehtävään määräämistä koskevat säännökset olisivat erityisen hajanaisia. Tehtävään määräämisen kehikko johdetaan virkamieslaista, joka on virkamiesten oikeusasemaa säätelevä yleislaki. Tämän lisäksi valtiolla noudatetaan Valtiovarainministeriön ohjetta, johon sisältyy ohjeistusta myös tehtävään määräämisestä. Pro huomauttaa, että ministeriöt ovat itsenäisiä työnantajia, joten on hyvinkin luonnollista, että työnantajan direktioon liittyvistä asioista säädetään kyseisen työnantajan omassa työjärjestyksessä. Lisäksi esityksessä on viitattu viranomaisiin, joilla on toiminnan luonteesta johtuen tehtävään määräämisestä omat

säännöksensä. Tältä osin Pro toteaa, ettei kyseisten viranomaisten ja ministeriöiden toimintaympäristö ole verrattavissa toisiinsa.

Johtopäätökset

Vaikkakin Pro pitää hyvänä, että esityksessä on nyt huomioitu aiempaa paremmin virkamieslain asettamat rajoitteet sekä virkamiehen oikeusturva, **ei uudenlaisen virkanimityksen ja tehtävään määräämisen välimaastoon sijoittuvan mallin luomista nähdä tarkoituksenmukaisena eikä varsinkaan oikeustilaa selventävänä**. Esitetyssä muodossaan menettely lähentelee virkamieslain viranhaussa edellytettävää menettelyä, jonka lisäksi tehtävään määräämisen puitteet ovat jo olemassa.

Esityksellä käytännössä supistetaan velvollisuuksia laittaa virka julkiseen hakuun tilanteissa, joissa organisatorinen asema muuttuu, jonka lisäksi se voi ohjata tehtävään määräämisen entistä laajempaan käyttöön. Näin ollen **esitys voi heikentää virkamiesoikeudellisen viran julkisen haun periaatteen toteutumista ministeriötasolla**.

Pro ei pidä tarkoituksenmukaisena säätää asiasta valtioneuvostolailla. Tehtävään määräämiseen liittyviä käytännön epäselvyyksiä ja haasteita tulisi arvioida laajemmin koko valtion tasolla ja tarvittaessa arvioida tehtävään määräämistä koskevan säännöksen sisällyttäminen valtion virkamieslakiin.

Edellä mainituista syistä johtuen, **Pro ei kannata esitystä**.

Minea Pyykönen
johtaja
Ammattiliitto Pro

Anna-Liisa Häkkinen
sopimuslavastaava, juristi
Ammattiliitto Pro